

TELEPÜLÉSSZERKEZETI TERV LEÍRÁSA

PATAPOKLOSI

TELEPÜLÉSRENDEZÉSI TERVÉHEZ

1. BEVEZETÉS

A község Baranya megye nyugati részén helyezkedik el, viszonylag közel a baranyai-somogyi megyehatárhoz. A megyeszékhelytől való távolsága 40 km. A térségközpontként funkcionáló Szigetvár közvetlen szomszédságában fekszik, szomszédai még Somogyapáti, Merenye, Tótszentgyörgy, Basal és Somogyhatvan. A körzet történelme során nem Baranya, hanem Somogy megyéhez tartozott, Baranyához való csatolása 1950-ben történt meg. A változás a környező településeknek érdeke volt, hiszen Somogy déli részén, távol a megyeszékhelytől kevesebb figyelem jutott rájuk. Ugyanakkor a közlekedési szempontok is döntő szerepet játszottak. Itt húzódik a 6-os számú főközlekedési út Pécs-Szigetvár-Barcs közötti szakasza, emellett egy fontos közlekedési tengely, a Pécs-Szentlőrinc-Szigetvár-Barcs-Nagykanizsa vasútvonal is erre halad.

Közös körjegyzőséget alkot: Basallal, Somogyhatvannal, Somogyapáttal és Somogyviszlóval, mely körjegyzőség központja Somogyapáti.

Patapoklosi történetének fontos eseményeként aposztrofálandó hogy a mai község egykoron két településből állt, nevezetesen Pata, valamint Poklosi községekből, melyek egyesítésére 1950. szeptember 6-án került sor. Pata mezőváros volt. Első okleveles említése 1283-ból való Pathaa néven. Poklosi a magyar középkorban kis falunak számított, oklevelében először 1431-ben bukkant fel, mint Patához tartozó falu. Birtokosai az idők folyamán egymást váltották. Mindkét település 1360-ban a Percz családé, 1390-ben a Kaplai családé, 1391-ben Alsáni Jánosé, 1438-ban Marczali Miklós és fiaié, 1470-ben Garai Jóbé, 1536-ban Pekry Lajosé, a 16. század végén Székely Mihályé, 1660-ban a Kubinyi családé. Utóbbiak birtokukat a legújabb időkig megőrizték. A hódoltság alatt a két település elnéptelenedett. Ekkor pusztult el Pata határában egykoron létező Hosszúfalu nevű lakott hely is. Pata a 17. Század végétől ismét folyamatosan lakott helység. Lakói magyarok. Ugyanez jellemző Poklosira is. Nem magyar anyanyelvű csak elvétve akadt mindkét településen. Az 1836-os kolerajárvány a lakosságnak több mint felét elvitte. 1930-ban Patán 308 magyar, 3 német és 10 egyéb anyanyelvű élt, Poklosiban 355 magyar, 1 horvát

anyanyelvű élt. 1970-ben a már egyesült Patapoklosinak 529 magyar lakója volt. Az első termelészövetkezet 1954-ben alakult meg, 1956-ban felbomlott, 1958-újjáalakult, majd 1960-ban egyesült a basali, 1970-ben a szigetvári termelészövetkezetekkel. Az első telefonvonal 1946-ban érkezett a faluba, az elektromos áramot viszonylag későn, 1956-ban kötötték be. 1948 előtt Patán református felekezetű, egytantermes iskola működött, Poklosinak iskolája nem volt. A község egy 1794-ben épült református templommal rendelkezik, amely országos jelentőségű műemlék. Az egyedülálló festett fa kazettás mennyezetű templom felbecsülhetetlen értéket képviselő épület, amely a közelmúltban jelentős felújításon, restauráción esett át. A lakosságnak ma mintegy fele tartozik a református felekezethez, másik része a katolikus vallást gyakorolja. Utóbbiaknak nincs önálló templomuk, csak imaházuk van. Szigetvári János pécsi építész odaadó munkájának köszönhetően Patapoklosi a református templomon kívül egy másik országos jelentőségű műemlékkel is rendelkezik; a templomtól néhány házra álló népi parasztház ma szépen berendezett tájházként és turistaszállóként funkcionál. A hagyományok továbbéléséhez, ápolásához tartozik az is, hogy a község 1990 után megalkotta a település címerét.

2. A NÉPESSÉG VÁRHATÓ ALAKULÁSA

A község népességének változását az alábbi adatok mutatják:

A lakónépesség alakulása

év	fő
1996	400
1998	414
2000	409
2002	389
2004	415

A lakónépesség megoszlása korcsoportok szerint (2004. január 1.):

0 – 17 éves	18 – 59 éves	60 – X éves
121	243	51

A település népessége az 1950-es évek közepétől 1990-ig rohamosan csökkent. 1880-tól 1960-ig a két község lélekszáma 700 fő felet volt, 1989-ben már csak 378 főt regisztráltak. Ehhez képest az utóbbi másfél évtizedben a lakosságszám csökkenése megállt és stabilizálódni látszik, de a település nagyságrendjét figyelembe véve kismértékű csökkenés illetve növekedés is meghatározó lehet a község jövője szempontjából. A korösszetétel nem mutatja a népesség elöregedését, azonban minden kistelepülés esetében ez potenciális veszély lehet, ami tudatos lépéseket tesz szükségessé.

3. A TELEPÜLÉSSZERKEZET ALAKÍTÁSA

Patapoklosi külterületének területfelhasználásában a mezőgazdálkodás a domináns, részben e területek, valamint gyeper és vízgazdálkodási területek határolják a belterületet.

A település fejlesztésének alapelvei:

- § az adottságokon alapuló földhasználat megtartása,
- § a belterület szerkezetének – Pata és Poklosi településrészek természetes elkülönülése, telekstruktúra, beépítési mód - megőrzése,
- § a falusi életmód értékeinek megőrzésével, a tájjal, a természettel harmonizáló, településszerkezethez illeszkedő lakóterületi- és gazdasági (kereskedelmi szolgáltató területek, vízgazdálkodási területek) fejlesztési lehetőségek biztosítása,
- § a Merenyei összekötő út nyomvonalának.

3.1. Beépítésre szánt területek:

3.1.1. Lakóterületek:

A terv Patapoklosi lakóterületeit a falusias területfelhasználási kategóriába sorolta. E területek kialakultak, akár a teleknagyságot, a telekhasználatot, akár a beépítési módokat vizsgáljuk. A beépítési mód jellemzője az előkert nélküli illetve kis előkertes, oldalhatáron álló fésűs vagy hajlított házas forma.

Igen egységesnek minősíthető a telekhasználat, mely szerint a lakóépületek környezetében gyeper, díszkert található, ezt követi a gazdasági épületek zónája, majd a szántóföldi, kertművelés területe.

A lakóépületek sokfélesége híven tükrözi a lakással, lakóépülettel kapcsolatos történeti fejlődést, mind a hosszházas (utcavonalra merőleges) lakóépület típus megtalálható. A beépítést tarkítja a melléképületek igen változatos, oldalhatár menti elhelyezése. A már kialakult, egységes településképet az egy-két helyen átépített, toldott melléképületek és előtetők teszik zavarossá.

A terv a lakóterületek fejlesztése vonatkozásában az alábbiakat tartja szükségesnek:

- § miután a lakások (épületek) legnagyobb része (kb. 95%) 1980 előtt épült, azok megújítása, komfortosítása elengedhetetlenül szükséges. A közművek jobb kihasználtsága érdekében több ház rácsatlakozása azokra. A folyamatban alapvető szempontnak kell lennie a települési és építészeti értékek megőrzésének,
- § a telekhasználat megőrzése érdekében az építési hely határának a hátsóker felé történő rögzítése.

3.1.2. Települési központ vegyes területek:

A terv Patapoklosi intézményterületeit a falusias területfelhasználási kategóriába sorolta. E területek kialakultak, akár a teleknagyságot, a telekhasználatot, akár a beépítési módokat vizsgáljuk. A beépítési mód jellemzője a zárt sorú beépítés.

Ezen területfelhasználási kategóriában található létesítmények, intézmények:

- § polgármesteri hivatal,
- § faluház,
- § könyvtár,

- § italbolt,
- § élelmiszerbolt.

3.1.3. Gazdasági területek:

- § ipari területek: kialakultak, bővítésük nem tervezett, nagyságuk távlatban is elégséges,
- § kereskedelmi, szolgáltató területek: a település keleti - a 6607. számú, Szigetvárt Kadarkúttal összekötő úthoz közeleső - részén a bekötő út északi és déli oldalán kerültek tervezésre ilyen területek.

3.1.4. Különleges területek:

- § temető: kialakult, bővítése nem tervezett, nagysága távlatban is elégséges,
- § sport: Pata településrész (Patapoklosi nyugati oldalán), a Petőfi utca végének keleti oldalán a 105. hrsz., 106. hrsz., 107. hrsz., 108. hrsz., 109. hrsz. és a 110. hrsz. alatti telkek hivatalos ingatlan-nyilvántartási átvezetése még nem történt meg, bár területfelhasználása már hosszú évek óta sport célú; így a szerkezeti terven is különleges sport terület besorolást kapott.

3.2. Beépítésre nem szánt területek:

3.2.1. Mezőgazdasági területek:

A mezőgazdasági területek a növénytermesztés, az állattenyésztés, továbbá az ezekkel kapcsolatos termékfeldolgozás és tárolás (a továbbiakban: mezőgazdasági hasznosítás) céljára szolgálnak, - ezek építményei helyezhetők el.

Építési szempontból öt eltérő területet tartalmaz a terv:

A mezőgazdasági terület a következő övezetekre tagolódik:

- a) **Má-0** jelű nem beépíthető mezőgazdasági terület, mely természeti értéket hordoz, fás legelő, vízállásos terület.
- b) **Má-1 (nagyáblás) és Má-2 (kistáblás)** jelű általános mezőgazdasági terület, az alapfunkciót nem korlátozza környezet- tájvédelem, ökológiai érdek.
- c) **Má-3** jelű olyan korlátozott használatú általános mezőgazdasági terület, ahol az alapfunkció mellett a környezet-, tájvédelem, ökológiai értékek is jelentősek. Gyepterületek más művelési ágba való sorolása a táj- és természetvédelmi szakhatóság engedélyével minősíthetők át.
- d) **Mk** jelű kertes mezőgazdasági övezet terület, a szerkezeti terven a korábban kialakult tájhasználati és tulajdonviszonyoknak megfelelően a volt zártkerti területek kerültek ebbe a területfelhasználási besorolásba.

A termőterületek mezőgazdasági célú hasznosítása a jövőben is alapvető szempont lesz, azonban a művelési ágak kérdésében, azok jelenlegi arányának megváltoztatásában az új földtulajdonosoknak, a mindenkori piaci viszonyoknak, a termelést segítő, vagy gátló pénzügyi szabályozási rendszereknek meghatározó szerepük lesz.

A terv készítése során történt egyeztetések eredményeként az alábbiak rögzíthetők:

- § a szántóföldi termelés várhatóan megmarad. A beépíthető földterület minimális nagysága az **Má** övezetben 10,0 ha legyen.

Patapoklosi igazgatási területének alakulása művelési ágak szerint:

Művelési ágak	Fekvések területe ha/m•			Összesen
	Belterület	Külterület	Zártkert	
Szántó		710 0019	6 2185	716 2204
Gyep (rét)		4 3757	0 2536	4 6293
Gyep (legelő)		139 0506		139 0506
Szőlő			8 7407	8 7407
Kert			3 8357	3 8357
Gyümölcsös		0 2676	1 4089	1 6765
Nádas				
Erdő		130 9774	1 1930	132 1704
Kivett	85 6610	172 7042	0 4158	258 7810
Halastó				
Fásított terület				
Összesen	85 6610	1157 3774	22 0662	1265 1046

Földrészletek darabszáma:

belterület: 261
 külterület: 201
 zártkert: 136
 összesen: 598

3.2.2. Zöldfelületi rendszer

Zöldterületek (Z):

E területfelhasználási egységbe az állandó növényzettel fedett közparkok és közkertek tartoznak.

A lakóterületek telekosztása, a teleknagyság és a telkek használata – kevés kivétellel – olyan szövetet alkot, amelyben a zöldfelületi elemek és azok rendszere nem alakulhatott ki. Közparkként csak a templom előtti kis teresedés lett jelölve, mely szervesen kapcsolódik a templomhoz és annak telkéhez.

A zöldterületek részletes leírását a szakági fejezet, a területek lehatárolását a szabályozási terv, az előírásokat a HÉSZ tartalmazza.

Erdőterületek (E):

Patapoklosi erdősültsége megyei viszonylatban átlagos, a település területén jelölt a terv tervezett erdőt.

Az erdők elsődleges rendeltetésük szerint védett, védelmi erdők. A Baranyai Területrendezési Terv vízerózióknak kitett területnek jelöli, ezért az elsődleges gazdasági rendeltetés mellett talajvédelmi funkcióját is be kell töltenie. A mezőgazdasági területek mentén védőerdők telepítése a környezetkárosítás mérséklését szolgálják.

Az erdők területét, lehatárolását a szabályozási tervlapok tartalmazzák (külterületen). A terv célja a mezőgazdasági művelésre alkalmatlan területek fenntartható művelésre való alakítása.

3.2.3. Közlekedési és közmű területek:

A területek lehatárolását, a szabályozási szélességeket és védőtávolságokat a szabályozási terv, az előírásokat a HÉSZ tartalmazza.

A terv egy helyen javasol szerkezeti jelentőségű közlekedési nyomvonalat: Patapoklosi – Merenye összekötő útnál.

Fontos jelölés még a 6607. számú, Szigetvárt Kadarkúttal összekötő út és a Patapoklosi bekötő út kereszteződésének hajlásszögének tompítása.

3.2.4. Vízgazdálkodási terület:

E területfelhasználásba a település déli határán található víztározó, valamint Basal keleti határán végighaladó észak-déli irányú árok, vízállásos területek és a település területén található vízmű területek tartoznak.

Basal vízgazdálkodási területei az alábbi övezetekre tagolódnak:

V-1 jelű övezet: tavak, állóvizek területe

V-2 jelű övezet: patakok, vízfolyások területe,

V-3 jelű övezet: mocsarak, vízállások területe,

V-4 jelű övezet: vízmű kutak, vízmű létesítmények területe,

V-5 jelű övezet: egyéb vízügyi létesítmények (pl.: víztározó).

4. KÖZLEKEDÉSFEJLESZTÉSI JAVASLAT

4.1. Az úthálózat fejlesztése:

Baranya megye területrendezési tervének egyeztetési példánya javasolja, hogy a patapoklosi bekötő út hosszabbodjék meg Merenyéig. Az útbővülés haszna a víztározók nyújtotta üdülési lehetőségek jobb kihasználása.

4.2. Csomópontok:

A gyűjtőutak csomópontjaiban a jelenlegi kialakítás a forgalom nagyságának megfelel, de a bekötő út összekötő úti keresztezési szögét növelni kell a közlekedés biztonsága érdekében. A balra kanyarodó járművek számára külön sáv létesítése nagy távlatban sem szükséges, az elsőbbség jelzőtáblával szabályozandó.

4.3. Közforgalmú, gyalogos- és kerékpáros közlekedés:

A rossz helyen lévő buszmegálló áthelyezése javasolható a bekötő út két íve közti egyenes szakaszra.

A gyűjtőút menti járdákat szélesíteni kell annak érdekében, hogy a két gyalogos méretén kívül tartalmazzák a biztonsági sávokat is. Azon lakóutcáknál, ahol a forgalom nagysága nem indokolja külön járda építését, a járműforgalom csillapításával teremthető meg a gyalogosok biztonsága.

A víztározó tavak és a környező erdők kínálta turisztikai - üdülési lehetőségek felfűzésére a kerékpárosok részére belső útvonalak jelölhetőek ki. Észak (Somogyapáti, Magyarlukafa) felé a Kossuth L. utcán, dél (Molvány, 6. út) felé a Rákóczi út folytatásában, nyugat felé a tervezett merenyei úton javasolható kerékpárbarát útkialakítás.

5. KÖZMŰFEJLESZTÉS

5.1. Vízellátás:

A Patapoklosi I. sz. kút, mint vízadó berendezés – a távlati lakóterület fejlesztéseket figyelembe véve - mennyiségi és minőségi szempontból messzemenően kielégíti az érintett települések vízigényét. Azonban szükséges a basali II. sz. kút mélyfúrású kutak műszaki állapotának felülvizsgálatát elvégezni, majd az eredmények ismeretében a szükséges intézkedéseket megtenni, hogy megfelelő minőségű tartalék „vízbázis” álljon rendelkezésre. Az esetleges lakóterület bővítés esetén az érintett területeken az ivóvízhálózat kiépítését KPE anyagú nyomócsövek alkalmazásával javasolt megoldani.

5.2. Szennyvízkezelés:

A tervezett települési szennyvízelvezető hálózat elválasztott rendszerű, gravitációs csatorna. Az elvi vízjogi engedélyes terv alapján, a település területén egy átemelőtelep kerülne kialakításra. A szennyvíz továbbítása a község csatornarendszerén keresztül Molvány település szennyvízelvezető hálózatába történik, ahonnan a Szigetvári Szennyvíztisztító Telepre kerül majd bevezetésre.

5.3. Csapadékvíz elvezetés:

A településen nyílt árkos csapadékvíz elvezetés van, a tervezetett majd beépítésre kerülő területeket a hálózatba be kell kapcsolni.

5.4. Gázellátás:

A település gázellátása 1998. évben épült ki. A nagyközépnomású Pécs-Szigetvár földgázvezetékéről ellátva a Szigetvár várossal közös középnomású rendszerrel épült ki Patapoklosi település földgázellátó rendszere. A településen nem létesült külön gázfogadó állomás.

A községi gázelosztó hálózat tervezője a Fűzérterv Kft. Pécs volt. A hálózatépítés beruházója a DD. Gáz Rt. Pécs, aki a vezetékrendszer tulajdonosa és üzemeltetője is.

Az ellátó elosztóhálózat adatai (4 bar)

Vezetékek:

Középnomású elosztóhálózat

– külterületen	átm: 63 PE 1000 fm
– belterületen	átm: 90 PE 520 fm
	átm: 63 PE 538 fm
	<u>átm: 32 PE 819 fm</u>
	összesen: 2877 fm

Az elosztóhálózat a településen szinte teljes körűen kiépült.

Védőtávolságok a középnomású elosztó vezetékek esetén a földgázvezetektől számított 4-4 méter.

6. VÉDETT, VÉDELEMRE TERVEZETT ÉS VÉDŐ TERÜLETEK

6.1. Műemlékek védelme, helyi védelem:

A településen két műemlék van nyilvántartva:

- § Református templom (KÖH törzsszáma: 8740.; címe: Rákóczi u. 40. sz., 8. Hrsz.)
- § Népi lakóház (KÖH törzsszáma: 10940.; címe: Rákóczi u. 32. sz., 13. Hrsz.)

Helyi védelemben részesítendő épületek a szabályozási terven ábrázolásra kerültek, a vonatkozó előírásokat a HÉSZ tartalmazza.

6.2. Régészeti lelőhelyek védelme:

Az ismert régészeti területeket és a régészeti érdekű területeket a szabályozási tervlap tartalmazza. A lelőhelyek védelméről a 2001. évi LXIV. törvény intézkedik.

6.3. Egyedi tájértékek

Táj- és természetvédelem

Érzékeny természeti terület Patapoklosi közigazgatási területén elhelyezkedő fás legelő maradványa, amely a 2/2002 KÖM-FVM rendeletben kiadott listán is szerepel.

Helyi védelem alatt áll a Patapoklosi fás legelő, mely 1/24/TT/74 törzskönyvi számú, 12/74-es rendelettel lett védetté nyilvánítva.

Nemzeti Ökológiai Hálózat Övezete

- § Ökológiai folyosó alkot a település Ny-i határán húzódó gyep-erdő terület. A természet közeli állapot megőrzése és a védett élőlények élőhelyének zavarás mentessége érdekében a természetközeli állapot fenntartása szükséges ezen a területen.

- § Természeti területek

Vizes élőhelyek

A vizsgálati területet átszelő völgy mély fekvésű, ezért időszakosan vizes élőhelyek alakulnak ki, amelyek az ökológiai hálózatnak az elemeit is alkothatják. A mély fekvésű területet nádasok szegélyezik, amelyek szintén a természeti értékeket gazdagítják.

Erdők, fás területek

A kisebb erdőfoltok, mezsgyék a biodiverzitás sokféleségének megtartása és az élőhelyek fennmaradása miatt értékes, egységes rendszerbe foglalva megőrzendők.

- § Ex lege védett értékek:

Földvár: Castellum

Források: A források közzétételéről jogszabály fog rendelkezni; jelen terv ezeket az értékeket nem tudja feltüntetni, de a források megjelenésük pillanatától területi elhelyezkedésüktől független a TVT oltalma alatt állnak.

Tájképvédelmi övezet alkot a település Ny-i határán húzódó ökológiai folyosó és a vele szomszédos szőlőterület.

Egyedi tájérték a Patától Ny-ra lévő szőlőhegy, mely kultúrtörténeti jelentőségű, a táj történeti használatát őrző mezőgazdasági érték. Esztétikai értéke, hogy a szőlőhegyről elénk táruló látkép magába foglalja a természeti értéket képviselő völgyet, és a diverz tájat.

6.4. Környezetvédelem:

A települési környezet részletes vizsgálata alapján a következő környezetvédelmi szempontú megállapítások rögzíthetők:

- A település belterületét az 66124. sz. bekötő út érinti.
- A közlekedési út térségét a közlekedés okozta környezetterhelés zavarja, zavarhatja.
- A település a 219/2004. (VII.21.) Kormányrendelet előírásaival összhangban a 27/2004. (XII.25.) KvVM rendelet szerint érzékeny felszín alatti vízminőségvédelmi területen helyezkedik el.
- Patapoklosi közigazgatási területét nem érintik üzemelő vagy távlati sérülékeny vízbázisok védőterületei.
- A település szennyvízközmű hálózattal nem rendelkezik.
- A településen biztosított a környezetkímélőnek tekinthető vezetékes földgázellátás.
- Patapoklosi községben megoldott a települési hulladék szervezett elszállítása.

Kiemelt feladat a folyékony kommunális szennyvizek előírásoknak megfelelő kezelésének a megoldása. A levegőminőségi állapot megőrzése és javítása érdekében törekedni kell a vezetékes földgáztüzelésre való további rákötések támogatására, mely a vegyestüzelésből származó salak, pernye hulladékok keletkezésének teljeskörű megszüntetését eredményezi.

További kiemelt feladat - a környezetvédelmi programon belül – a települési hulladékok elvárásoknak megfelelő szelektív gyűjtése és a környezet veszélyeztetését kizáró módon való - regionális szintű - ártalmatlanításának, lerakásának, hasznosításának hosszú távú megoldása a település hulladékgazdálkodási terve szerint.